

Некрасова Л.А., Белицкая Е.Р.

Одесский национальный политехнический университет

ВЛИЯНИЕ СИЛ КОНКУРЕНЦИИ НА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ КОНДИТЕРСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

Аннотация

Статья посвящена анализу влияния факторов конкуренции на деятельность предприятий кондитерской отрасли Украины. Рассмотрено влияние 5 сил конкуренции (по М.Портеру). Выявлены факторы, которые сильнее всего влияют на деятельность кондитерских предприятий.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентоспособность, факторы конкурентоспособности, кондитерская отрасль.

Necrasova L.A., Belitska O.R.

Odessa National Polytechnic University

THE INFLUENCE OF FORCER OF COMPETITION ON THE ACTIVITIES OF THE CONFECTIONERY INDUSTRY IN UKRAINE

Summary

This article is devoted to the analysis of influence the factors of competition on the activities of the confectionery industry in Ukraine. The influence of 5 forces of competition (by M.Porteru) has been reviewed .The factors that most strongly influence the activity of the confectionery business have been elicited.

Keywords: competition, competitiveness, competitive factors, confectionery industry.

УДК 336.748.12

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Чайковська М.А., Норенко В.С.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

Досліджено сучасний стан та особливості регулювання інфляції в Україні, встановлено її причини та наслідки. Проаналізовано індекс споживчих цін як один із основних показників, що характеризує інфляційні процеси в економіці. Запропоновано здійснення короткострокових та стратегічних заходів щодо зниження рівня наявної інфляції, спрямованих на недопущення її розвитку.

Ключові слова: інфляція, індекс споживчих цін (ІСЦ), причини інфляції, інфляційні процеси, інфляція попиту, інфляція пропозиції.

Постановка проблеми. Інфляція – одна з найгостріших проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, яка негативно впливає на всі сторони життя суспільства. Адже її наслідками є знецінення результатів праці, зниження життєвого рівня населення, знецінення грошових заощаджень, перешкодження довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню. Висока інфляція руйнує грошову систему, провокує витік національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, сприяє її витісненню у внутрішньому обігу іноземною валютою, тощо. Інфляція є найефективнішим засобом перерозподілу національного багатства – від бідніших верств суспільства до більш багатих, що посилює тим самим його соціальне розшарування [1, с. 179–186].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти вивчення особливостей регулювання інфляційних процесів знаходять своє відображення у наукових працях вчених-економістів. Питанням дослідження проблеми регулювання інфляційних процесів, вивченням концепцій, основних чинників та факторів інфляції, присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема таких як: В. Д. Базилевича [1], О. Я. Базилінської [2],

А. С. Булатова [3], А. В. Волошенка [4], Ф. Кейгана, В. С. Марціна [5], М. А. Фрідмана, О. Є. Шаринської [6] та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Слід зазначити, що проблема дослідження сучасного стану інфляції та особливостей її регулювання залишається недостатньо вивченою. В наукових працях відсутній єдиний підхід щодо регулювання інфляційних процесів в Україні.

Мета статті. Основною метою роботи є дослідження сучасного стану та особливостей регулювання інфляції в Україні.

Виклад основного матеріалу. Як економічне явище інфляція існує вже тривалий час. Вважається, що її поява пов'язана з виникненням паперових грошей, з функціонуванням яких вона нерозривно пов'язана [2, с. 58]. У світі не існує країн, де б у другій половині ХХ ст. не існувала інфляція [3, с. 217]. У країнах з розвинутою ринковою економікою інфляція може розглядатися як невід'ємний елемент господарського механізму. Однак вона не представляє серйозної загрози, оскільки там відпрацьовані і досить широко використовуються методи обмеження та регулювання інфляційних процесів. В останні роки в США, Японії, країнах Західної Європи пере-

важає тенденція уповільнення темпів інфляції. На відміну від Заходу, в Україні, що здійснює перетворення господарського механізму, інфляційні процеси розгортаються, як правило, в зростаючих масштабах. Це незвичайний, специфічний тип інфляції, що погано піддається забороні і регулюванню.

Інфляція – це знецінення грошей, спричинене диспропорціями в суспільному виробництві й порушенням законів грошового обігу [1, с. 181]. Національна валюта знецінюється по відношенню до товарів, послуг та іноземних валют, які зберігають стабільність своєї купівельної спроможності. У більшості випадків інфляція має у своїй основі не одну, а кілька взаємозалежних причин, і прояв її не лише в підвищенні цін – поруч з відкритою, має місце прихована, або пригнічена, інфляція, яка проявляється насамперед у дефіциті товарів. Звичайно інфляція має свій зовнішній прояв у підвищенні цін, але слід зазначити, що не кожне підвищення цін служить показником інфляції. Ціни можуть підвищуватися в силу поліпшення якості продукції, погіршення умов видобутку паливно-сировинних ресурсів, зміни суспільних потреб [1, с. 179]. Сучасній інфляції властивий ряд характерних особливостей: якщо раніше інфляція носила локальний характер, то зараз – всеосяжний; якщо раніше вона охоплювала певний період, тобто мала періодичний характер, то нині є «хронічною» [6]. Зростання інфляції практично завжди пов'язане з високою, хоча і неповною зайнятістю та великим обсягом національного виробництва. І навпаки, зниження інфляції збігається за часом зі спадом виробництва і зростанням безробіття (крива Філіпса) [7].

Сучасна економічна наука розрізняє два типи інфляції [8, с. 404]:

- інфляцію попиту;
- інфляцію пропозиції (витрат).

Інфляція попиту – різновид інфляції, що виникає при надмірному по відношенню до пропозиції попиті. Цей тип інфляції проявляється в економічній ситуації, коли сукупні грошові доходи населення та підприємств ростуть швидше, ніж відбувається зростання реального обсягу товарів і послуг. Як правило, інфляція попиту виникає в умовах повної зайнятості та повної завантаженості потужностей, коли виробництво не в змозі відреагувати на надлишок грошових коштів в обігу необхідним збільшенням обсягів своєї продукції та послуг. Виникає надлишок попиту, таким чином, призводить до завищення цін на вироблену продукцію. При цьому не має значення, за рахунок чого збільшується попит – за рахунок збільшення витрат держави (держзамовлення) або за рахунок підвищення попиту в підприємницькому середовищі (розширення інвестиційних вкладень).

Інфляція пропозиції означає зростання цін, спровокований збільшенням витрат виробництва в умовах неповного використання виробничих ресурсів чи скорочення сукупної пропозиції. Її іноді так і називають – інфляцією витрат виробництва. Останнім часом тип інфляції, при якому ціни ростуть при зниженні сукупного попиту, часто зустрічається у світовій практиці. Основними причинами інфляції пропозиції є: зростання заробітної плати; подорожчання сировини та енергоносіїв; монополна та олігополістична практика ціноутворення; фінансова політика держави.

Найбільш поширеним методом вимірювання інфляції є індекс споживчих цін (Consumer Price Index, CPI) (далі ІСЦ) (рис. 1), який розраховується для поточного періоду по відношенню до базового періоду.

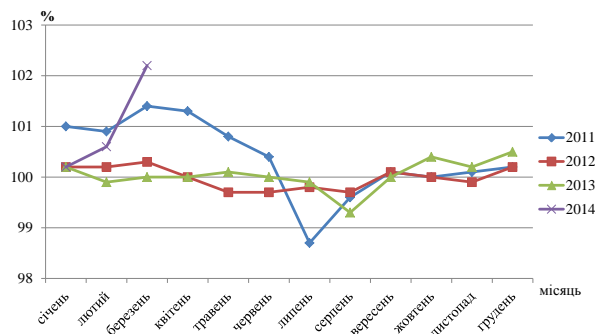

Рис. 1. Індекс споживчих цін (індекс інфляції, англ. Consumer Price Index, CPI) за 2011 р. – березень 2014 р. (у % до минулого року)

Джерело: побудовано авторами на основі даних [9]

Протягом 2011 р. динаміка ІСЦ була нерівномірною. Період березень – квітень 2011 р. характеризується підвищенням рівня інфляції. Це було обумовлено: зростанням цін на сирі продукти, що, окрім сезонного чинника, спричинене високою продовольчою інфляцією на світових ринках; підвищенням адміністративно регульованих цін, в тому числі тарифів на послуги ЖКГ; стрімким зростанням цін на паливо через підвищення світових цін на енергоносії. Проте в липні 2011 р. ІСЦ знизився на 1,3 % (-0,2 % за вирахуванням сезонного фактора), що було обумовлено зниженням цін на сирі продовольчі товари [9]. За підсумками 2012 р. в Україні спостерігається низькі показники місячної інфляції, які протягом року перебували на близькому до нуля рівні (від 0,3 % до «мінус» 0,3 %) [9]. Основним чинником низхідної динаміки ІСЦ у 2012 р. було здешевлення продуктів харчування. Високий урожай плодоовочевої продукції в 2011–2012 р. і поліпшення інфраструктури зберігання та реалізації продовольчих товарів визначили зниження цін на продукти харчування. Позитивний вплив на загальний інфляційний фон в Україні мала стабілізація цін на нафту на світових ринках. З січня–липень 2013 р. прослідковується стабільний рівень інфляції. У серпні 2013 р. ІСЦ знизився на 0,7 % за місяць [9]. Суттєве здешевлення споживчого коштика спричинене насамперед зниженням вартості продуктів харчування за серпень. Зокрема падіння цін на овочі та фрукти було найбільшим за останні два роки. Їх здешевлення, крім сезонного чинника, було пов'язане з високим урожаєм поточного року, а також частковою переорієнтацією агровиробників на внутрішній ринок через ускладнення процедури експорту на окремі зовнішні ринки. У жовтні 2013 р. ІСЦ зріс на 0,4 %, що обумовлене насамперед подорожчанням продуктів харчування, серед яких суттєво зросла вартість овочів за складних умов та пізніх строків збору врожаю. Інфляція в грудні та за 2013 р. у цілому становила 0,5 % [9]. Зростання ІСЦ у річному вимірі було обумовлене насамперед подорожчанням підакцизної продукції та стримувалося переважно зниженням цін на продукти харчування. Водночас у грудні вартість харчових продуктів сезонно зросла, що стало основним чинником зростання ІСЦ у цьому місяці. Станом на березень 2014 р. ІСЦ зріс на 2,2 % (найвище значення за останні 3 роки) переважно у зв'язку зі знеціненням номінального ефективного обмінного курсу гривні [9]. Значною мірою зростання цін було обумовлено небазовою складовою ІСЦ в основному за рахунок суттєвого подорожчання сирих продуктів. Адміністративно регульовані ціни в бе-

резні підвищилися у зв'язку зі зростанням вартості алкогольної та тютюнової продукції, залізничного пасажирського транспорту, а також окремих видів хлібопродуктів. Ціни на паливо в березні зросли під впливом корекції курсу гривні.

Вихідним для ІСЦ є «споживчий кошик» – набір товарів і послуг, що купуються середньостатистичний міським жителем протягом того чи іншого проміжку часу (кварталу, місяця) (рис. 2). Індекс інфляції використовується як основа для прийняття рішень у галузі управління державними фінансами, аналітики використовують даний показник як базу для аналізу цінних змін на споживчому ринку, державні органи управління вивчають його для ініціювання перегляду розмірів встановлених соціальних гарантій для населення, а також перегляду рівня пенсійного забезпечення [10].

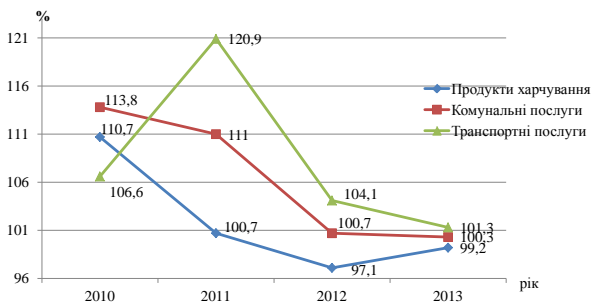

Рис. 2. Індекс інфляції за категоріями товарів і послуг за 2010–2013 рр. (у % відносно грудня попереднього року)

Джерело: побудовано авторами на підставі даних [9]

У 2011 р. порівняно з 2010 р. зростає індекс інфляції (14,3%) на транспортні послуги, у 2012 р. прослідковується різке зниження даного показника (на 16,8%) [10]. Також у даному році індекс інфляції покращився й на комунальні (10,3%) послуги та продукти харчування (3,6%) [9].

До основних причин інфляції можна віднести наступні [1, С. 180]: порушення пропозицій суспільного виробництва; надмірна емісія паперових грошей, яка порушує закони грошового обігу; зростання дефіциту державного бюджету і державного боргу, зумовлених непродуктивними державними витратами; милітаризація економіки, що відволікає значну частину ресурсів в оборонну промисловість, призводить до недовиробництва товарів народного споживання, створює їх дефіцит; недосконалість податкової системи; кризові явища у фінансово-кредитній системі; зовнішньоекономічні фактори, пов'язані з посиленням інтернаціоналізації гос-

подарських зв'язків між державами, що супроводжується загостренням конкуренції на світових ринках капіталів, товарів та послуг, робочої сили, загостренням міжнародних валютно-кредитних відносин, зі структурними світовими кризами (енергетичною, продовольчою, фінансовою та іншими).

До основних наслідків інфляції відносяться: перерозподіл доходів і багатства; відставання цін державних підприємств від ринкових; прихована державна конфіскація коштів через податки; прискорена матеріалізація грошових коштів; нестабільність економічної інформації; зворотна пропорційність темпу інфляції і рівня безробіття. Якщо розглядати інфляцію з точки зору співвідношення росту цін по різних товарних групах, тобто за ступенем збалансованості їхнього росту, то в Україні переважає незбалансована інфляція. Незбалансована інфляція негативно впливає на економіку країни. Неможливо раціонально вибрати сфери застосування капіталу, розрахувати і порівняти прибутковий варіантів інвестування [11, с. 89].

У світі є дві головні концепції антиінфляційних заходів, що спираються на кредитно-грошову та фіскальну політику. Перший метод реалізується шляхом змін у системі оподаткування (як правило підвищення податків) та введенням жорсткого державного контролю за цінами та заробітною платою. Другий метод – це індексація доходів, застосування механізму корегування процентних ставок відповідно до темпів інфляції та інші. В Україні існують такі методи регулювання інфляції як: антиінфляційного оподаткування; скорочення податків; регулювання цін в умовах інфляційної нестабільності; контроль за рухом іноземної валюти [12]. До того ж необхідним є повна адаптація усіх економічних інституцій до функціонування в умовах інфляції.

Висновки і пропозиції. В сучасних умовах в Україні для здійснення виваженої антиінфляційної політики слід здійснювати прогнозування інфляційних процесів, розробляти і реалізовувати валютну політику в галузі курсоутворення, організації руху іноземної валюти, її залучення до інвестиційного процесу, організувати її конвертацію у вітчизняну грошову одиницю. Для цього необхідно, на основі чіткого статистичного відображення основних макроекономічних показників у сфері товарного і грошового обігу розробляти моделі можливих інфляційних змін у грошовій сфері. Реалізацією антиінфляційних заходів мають стати операції центрального банку на ринку цінних паперів. Активний продаж цінних паперів і реанімація цього ринку в Україні, посилення його роботи стає неодмінною умовою щодо вдосконалення системи антиінфляційних заходів держави, так і розвитку економіки в цілому.

Список літератури:

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія / В. Д. Базилевич. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.
2. Базилінська О. Я. Макроекономіка: навч. посіб. / О. Я. Базилінська // [2-ге вид. вип.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 442 с.
3. Булатов А. С. Економіка: підручник / А. С. Булатов // – М.: БЕК, 1995. – 632 с.
4. Волошенко А. О. Дослідження інфляційсудворюючих чинників в Україні / А. О. Волошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 9. – С. 83–92.
5. Марцин В. С. Трансформація інфляційних процесів в умовах реорганізації економіки / В. С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 25–35.
6. Шаринська О. Цінова стабільність: сутність і чинники впливу / О. Шаринська // Вісник Національного Банку України. – 2005. – № 5. – С. 34–39.
7. Козюк В. В. Вплив відкритості економіки на характер зв'язку між інфляцією та безробіттям / В. В. Козюк // Фінанси України. – 2007. – № 12. – С. 17–26.
8. Базилевич В. Д. Макроекономіка: підручник / В. Д. Базилевич. – К.: Знання, 2007. – 703 с.
9. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://ukrstat.gov.ua/>

10. Карпінський Б. А. Методологія формування інтегрального індикатора збалансованості фінансової системи України в контексті фінансової безпеки / Б. А. Карпінський // Економічний простір: збірник наукових праць. – 2008. – № 11. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. – С. 147–162.
11. Шлійко А. В. Економіка підприємництва на ринку товарів і послуг : навч. посіб. / А. В. Шлійко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 376 с.
12. Булавина О. А. Застосування основних теоретичних концепцій інфляції в аналізі інфляційних процесів України / О. А. Булавина // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – Тернопіль : Економічна думка. – 2008. – № 2(8). – С. 3–7.

Чайковская М.А., Норенко В.С.

Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт»

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНФЛЯЦИИ В УКРАИНЕ

Аннотация

Исследовано современное состояние и особенности регулирования инфляции в Украине, установлено ее причины и последствия. Проанализированы индекс потребительских цен как один из основных показателей, характеризующих инфляционные процессы в экономике. Предложено осуществления краткосрочных и стратегических мероприятий по снижению уровня имеющейся инфляции, направленных на недопущение ее развития.

Ключевые слова: инфляция, индекс потребительских цен (ИПЦ), причины инфляции, инфляционные процессы, инфляция спроса, инфляция предложения.

Tchaikovsky M.A., Norenko V.S.

National Technical University of Ukraine
«Kyiv Polytechnic Institute»

CONTEMPORARY STATUS AND FEATURES OF REGULATION OF INFLATION IN UKRAINE

Summary

The article investigates the current state of regulation and features of inflation in Ukraine, establishes their causes and consequences. It also analyses the consumer price index as one of the main indicators characterizing the inflationary pressures in the economy and suggests. An implementation of strategic short-term measures that can reduce current inflation and prevent its further development.

Keywords: inflation, consumer price index (CPI), the causes of inflation, inflation processes, demand-pull inflation, supply inflation.

УДК 339138

СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ

Окландер М.А., Дунаєва Н.В.

Одеський національний політехнічний університет

У статті розглянуто поняття «соціально-відповідальний маркетинг», його значення для підприємства, впровадження соціально-відповідального маркетингу на Україні.

Ключові слова: соціально-відповідальний маркетинг, соціальна відповідальність бізнесу, потреби, суспільство, реклама.

Постановка проблеми. В умовах фінансово-економічної кризи роль соціальної відповідальності бізнесу значно підвищується. Сьогодні вітчизняні підприємства закономірно потребують масштабних соціально-економічних перетворень.

Формування мети статті. Визначення «соціально-відповідального маркетингу» та розкрити його значення в українському бізнесі.

Викладення основного матеріалу. Маркетингова діяльність включає в себе безліч аспектів, таких як оцінка потреб і можливостей ринку, розробка цінової та комунікаційної політики, аналіз конкурентів. Одним з ключових моментів маркетингової діяльності є ре-

клама, однак в останні роки цей інструмент не цінової конкуренції придбав такий масштаб, що споживач все менше і менше звертає увагу на розташовані повсюдно рекламні щити і розтяжки. Так чим ж керується фірма, що займається соціально-відповідальним маркетингом, бажанням отримати додатковий прибуток або ж все-таки прагненням допомогти суспільству?

В наш час соціально відповідальний маркетинг займає важливу роль в організаційному процесі підприємства. Умови управління диктують все вищі вимоги до українських підприємств. Кожен керівник рано чи пізно постає перед рішенням впровадження заходів соціальної відповідальності до стра-